

Bouwstenen voor het sociale domein

Kennis voor de verknoping van zorg, participatie en werk

Divosa, 2013

Deze Divosa-verkenning zet de eerste stappen voor onderbouwd beleid op het brede sociale domein. Met het in beeld brengen van cijfers en het inventariseren van effectieve interventies op het gebied van participatie, waar de domeinen van zorg en werk de handen ineen moeten slaan. En door te laten zien hoe gemeenten al pionierswerk verrichten om samenhang aan te brengen tussen de verschillende beleidsterreinen.

Deze verkenning biedt een overzichtelijk beeld van aantallen en aanpakken in het sociaal domein. Hij kan nuttig zijn om politieke partijen snel te informeren over de huidige stand van zaken. En hij biedt een basis om bij de gemeenten, waar u mee te maken hebt, gericht dergelijke gegevens op te halen.

De inhoud uit deze Divosa-verkenning is op deze handzame manier voor u vertaald. Het is best mogelijk dat in die vertaling fouten zijn opgetreden. Deze zijn voor onze rekening en niet die van de oorspronkelijke opstellers.

Overheidsexperts.nl

Aantallen

Aanpak

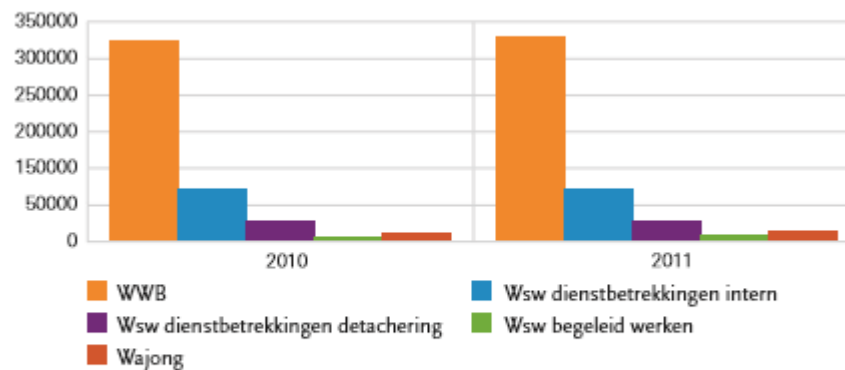

Participatiewet =
 Toename van 1% of
 110.325 t.o.v. WWB

Figuur 1: Opbouw doelgroep Participatiewet

Bron: CBS, Wsw-statistiek en UWV; Wajong is een schatting

5,5% van de beroepsbevolking valt onder de Participatiewet

Regeling	2011
WWB	332.191
Wsw dienstbetrekkingen intern	70.794
Wsw dienstbetrekkingen detachering	26.092
Wsw begeleid werken	6.050
Instream Wajong	7.308
Totaal	442.435

Wel zijn er grote regionale verschillen. In de provincie Groningen gaat het bijvoorbeeld om 8,9% van de beroepsbevolking; in de provincie Utrecht maar om 3,6%.

Tabel 2: Indicatie omvang doelgroep overheveling extramurale zorg

	2010	2011	2012	Ontwikkeling
extramurale zorg met begeleiding (AWBZ)	186.840	202.550	210.950	+13%

Bron: CIZ

Cijfers over het beroep op de Wmo

Over de Wmo zelf zijn weinig gegevens beschikbaar. Over het aantal collectieve voorzieningen zijn helemaal geen cijfers. Het aantal individuele voorzieningen is alleen op gemeenteniveau bekend. Schattingen over het jaar 2008 in de Wmo-evaluatie gaan uit van ongeveer 600 duizend nieuwe voorzieningen per jaar op landelijk niveau. Bij ruim 40% hiervan gaat het om hulp bij het huishouden.³

Indicatie omvang doelgroep Jeugdzorg

	2008	2009	2010
Jeugd-ggz		221.000	
geïndiceerd provinciaal gefinancierd Jeugdzorgaanbod	71.000	75.000	78.000
JeugdzorgPlus	3.000	3.000	2.500
Jeugd-LVG	26.000	28.000	28.000
Jeugdbescherming	38.000	39.000	40.000
Jeugdreclassering	11.000	11.000	11.000
kinderen (0-17 jaar) waarvoor een AMK een onderzoek heeft gedaan	26.000	25.000	26.000

Bron: WWS

ZNSTD

GEMEENTE **VEENENDAAL**

Noord-Groningen

GEMEENTE **Arnhem**

gemeente **Ouder-Amstel**

Conclusies

- > 24% van alle huishoudens in Zaanstad gebruikt een voorziening;
- > hiervan doet 59% een beroep op meer dan één voorziening en een derde op meer dan drie voorzieningen.

Integrale benadering zinvol

De gemeente verwacht dat er juist bij de voorzieningen op het gebied van (Jeugd)zorg, maatschappelijke ondersteuning en inkomen een sterke samenloop is.

ZNSTD

Noord-Groningen

Conclusies

- > 36% van de personen en 48% van de huishoudens die gebruikmaken van een voorziening, doen een beroep op meer dan één voorziening.
- > De meest voorkomende combinaties van voorzieningen vallen vooral binnen één decentralisatie domein (AWBZ-zorg, werk en inkomen of Jeugdzorg).

Meest voorkomende combinaties van voorzieningengebruik in 2012

Combinatie	% personen	% huishoudens
1. bijstand + participatietraject	29%	19%
2. huishoudelijke hulp + verpleging en verzorging	6%	5%
3. huishoudelijke hulp + welzijnsvoorziening	5%	5%
4. bijstand + maatschappelijke ondersteuning + participatietraject	4%	3%
5. huishoudelijke hulp + hulpmiddel/mobiliteitsvoorziening	3%	3%
6. bijstand + participatietraject + werkvoorziening	2%	2%

Bron: Panteia

ZNSTD

Noord-Groningen

Conclusies

- > De grootste overlap is zichtbaar bij de schuldhulpverlening. Ongeveer twee derde van de klanten in de schuldhulpverlening maakt ook gebruik van een andere voorziening.
- > Ook de overlap bij de Wajong en de Wsw is groot.
- > Van klanten in de bijstand doet minder dan een vijfde ook een beroep op andere voorzieningen.

Overlappingspercentages in Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond in 2012

Regelling	Percentage overlap met andere regelingen
WWB	18%
Wmo	21%
Wsw	47%
Schuldhulpverlening	65%
Voortijdige schoolverlaters (RMC)	43%
Wajong	43%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering (WIA, WAZ of WAO)	23%

Bron: CAB

ZNSTD

Noord-Groningen

Conclusies

- > Gemiddeld maakt 50-60% van de klanten met extramuraal zorg ook gebruik van een andere regeling.
- > De overlap tussen AWBZ en WWB is in stedelijk gebied groter dan in landelijk gebied.

Overlap AWBZ met andere regelingen in 2012

Gemeente	Wmo	Wsw	WWB
Almelo	35%	6%	12%
Dinkelland	59%	2%	1%
Enschede	43%	6%	16%
Haaksbergen	47%	0%	6%
Hellendoorn	43%	0%	4%
Hengelo	45%	7%	9%
Hof van Twente	58%	0%	5%
Rijssen	41%	7%	5%
Tubbergen	53%	1%	1%
Twenterand	34%	5%	2%
Wierden	59%	10%	5%

Bron: Regio Twente

ZNSTD

GEMEENTE **VEENENDAAL**

Noord-Groningen

GEMEENTE **Arnhem**

gemeente **Ouder-Amstel**

Overlappen

Conclusies

- > 21% van de klanten met een Wmo-voorziening heeft een WWB-uitkering
- > 57% van de klanten met een Wmo-voorziening geniet AOW
- > Van alle Wsw'ers maakt 13% gebruik van een Wmo-voorziening.
- > Van de bewoners van AWBZ-instellingen heeft 43% een vervoersvoorziening en 13% een rolstoelvoorziening.

ZNSTD

Noord-Groningen

Conclusies

- > De overlap van de afdeling sociale zaken met de Wmo bestaat uit 997 klanten (15% van de klanten van sociale zaken en 19% van de klanten van de Wmo). Dit is inclusief de overige minima (zonder WWB-uitkering). Deze cijfers fluctueren als een gemeente het minimabeleid aanpast, en daarmee de doelgroep van het minimabeleid vergroot of verkleint. De procentuele overlap verandert dan logischerwijs mee.
- > Bij de WWB-klanten is er een overlap van 7% met de Wmo.
- > De overlap met Jeugdzorg is minder exact te bepalen. Rond de 1100 jongeren hebben een signalering in de verwijsindexrisico jongeren (VIR). De gemeente schat dat 40% van de ongeveer 1600 kinderen in bijstand gezinnen ook te maken heeft met andere hulpverleners (net als hun ouders). Het gaat dan om zo'n 50% van de geregistreerde risicjongeren in de stad.
- > Bij Jeugdzorg bestaat het beeld dat financiële beperkingen/problemen van de ouders vaak een rol spelen bij het zoeken naar oplossingen. Geldzorgen beperken immers hun mogelijkheden om zelf een goede oplossing te betalen. Er zal ook zeker overlap zijn met schuldhulpverlening.

Fluctuaties in overlap hangen samen met toegang tot voorzieningen

ZNSTD

Noord-Groningen

De gemeente Ouder-Amstel heeft bekeken welke klanten van de sociale dienst met een lage positie op de participatieladder ook bekend zijn bij de loketten van de Wmo en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Hieruit blijkt dat 50-60% van de kwetsbare klanten met een bijstandsuitkering ook bekend is bij het Wmo- en/of CJG-loket.

ZNSTD

 GEMEENTE VEENENDAAL

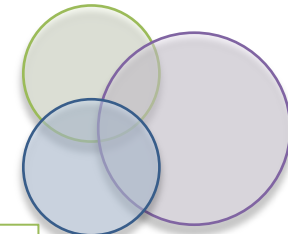
Noord-Groningen

 GEMEENTE Arnhem

 gemeente Ouder-Amstel

Overlappen

Voorzichtige conclusies over de overlap

- > Tussen de 40 tot 60% van de klanten in een gemeente maakt gebruik van meer dan één *voorziening*. Voorzieningen kunnen binnen dezelfde regeling vallen.
  - > De overlap tussen de Wmo en de AWBZ is het grootst.
  - > Er is een grote overlap tussen de schuldhulpverlening en alle andere regelingen.
  - > De overlap tussen de WWB en AWBZ verschilt erg per gemeente.
  - > Bij een overlap tussen WWB en Wmo gaat het vaak om maatschappelijke ondersteuning en niet om hulpmiddelen.
  - > De overlap tussen WWB en andere voorzieningen zit vooral bij de klanten met een lage participatiepositie.
  - > Wie Wmo-voorzieningen gebruikt, heeft vaak ook een uitkering (AOW, WWB, Wsw).
  - > De overlap is sterk afhankelijk van de toegang tot voorzieningen. Verruiming of inperking van voorzieningen zal de overlap automatisch doen toe- of afnemen. Bezuinigingen hebben dus een grote invloed op de overlap die via voorzieningengebruik in beeld is te brengen.
1. **ouderen en mensen met een lichamelijke beperking:** overlap Wmo en AWBZ
  2. **werklozen en mensen met psychische/sociale problematiek:** overlap WWB en Wmo
  3. **personen met een verstandelijke beperking en gezinnen:** overlap Jeugdzorg en AWBZ

Motivatie aanwakkeren

- > aansluiten bij intrinsieke motivatie
- > of via dwang en drang motivatie opwekken

Activeren

- > doelen stellen
- > structuur bieden met (vrijwilligers)werk

Effectief gedrag aanleren

Professioneel handelen

- > vertrouwen opbouwen
- > faciliteren (niet overnemen)

Eigen kracht aanspreken

- > zelfredzaamheid ontwikkelen
- > focussen op wat iemand wel kan
- > sociaal netwerk aanspreken

Methodisch werken

Integrale aanpak

- > integrale diagnose stellen
- > multidisciplinair team of regiehoudend professional
- > informatie uitwisselen

Individuele en intensieve benadering

Outreaching werken

Coalities

- > ontkokeren en samenwerken
- > (gemeentelijke) regie

Vruchtbare samenwerking met werkgevers

- > toegevoegde waarde bieden: matching, begeleiding, nazorg
- > de taal van werkgevers spreken: focussen op wat iemand wel kan
- > financiële tegemoetkomingen met beleid inzetten

Pragmatische (bestuurlijke) aansturing

- > hechte samenwerking tussen beleid en uitvoering
- > financiële schotten weghalen

Persoonlijke factoren

Vrienden en familie kunnen de wilskracht van iemand die ondersteuning krijgt versterken, maar ook afbreken. Daar kun je maar ten dele invloed op uitoefenen.

Institutionele factoren

Effectiviteit van professionals is niet alleen afhankelijk van hun persoonlijke kwaliteiten, maar ook van een goede organisatorische inbedding waarin die kwaliteiten zich kunnen ontwikkelen.

Sociaal-economische factoren

De bevolkingsopbouw en de mate van stedelijkheid van een gemeente beïnvloeden de mogelijkheden die gemeenten hebben om vooruitgang te boeken.

Randvoorwaarden